

Hétfői

Friss Újság

Felelős szerkesztő:
Dr. GARA ERNŐ.

(független politikai hetilap)

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Str. Mihai Viteazul (Rákóczi-u 16.)

Halottak és sebesültek Bukarest utcáin.

— A nagy havazások áldozatai — Bukarest polgármestere nem vállal felelősséget a polgárok életéért. —

Bukarest, január 14. Az a hatalmas havazás, amely az elmúlt hetekben egész Romániában megkezdődött, a román fővárosban méteres hótömbökkel lepte el a háztetőket és dacára a rendeleteknek, a háztulajdonosok nem takarították le a havat a háztetőkről. Ennek szomorú eredményeként szombaton három haláleset történt. A sebesülteknek a száma rengeteg. A bukaresti polgármesteri hivatal közli a lakossággal, hogy nem vállalhat felelősséget a polgárok életéért, mert a háztulajdonosok nem teljesítették a rendeleteket. — A havazás még tart. Calea Victorián a Banca Agricola háztetejéről olyan hatalmas hótömegek zuhantak le, hogy órákig szünetelt Bukarest legforgalmasabb utcáin a forgalom.

Öt határállomást kér Magyarország Romániától.

A bankfiókok működési engedélye. — A román-magyar gazdasági tárgyalások anyaga.

A magyar állam arra kéri a román államot, hogy mindazon a vasútvonalakon amelyek a békeidőben Erdélyt és a mai Magyarországot összekötötték, vegyék fel újra a forgalmat, aminek különben nagy fontossága volna, nemcsak a személy-, hanem az áruforgalom szempontjából is. A mostani két határállomás csak nagy nehézségek árán tudja lebonyolítani a forgalmat. Ha Románia elfogadja a magyar javaslatot, úgy a közeljövőben további öt határállomás nyílik meg Románia és Magyarország között.

A második nagyfontosságú kérdés az, hogy miképpen és milyen alapon rendezzék a román és magyar állampolgárok fennálló tartozásait. A román állampolgároknak hatalmas kinlevőségeik vannak Magyarországon és viszont sok magyarországinak van követelése a román állampolgároktól. A tárgyalás anyaga az lesz, hogy ezek a tartozások milyen kulcs szerint fizetessenek meg és minden valószínűség szerint mind a két állam a bevételési kulcsként az 1:2 arányt fogja elfogadni egy megállapítandó határidő szerint.

A magyar bizottság értesít.

lészünk szerint, kérni fogja azt is, hogy a magyarországi bankfiókok zavartalanul működhessenek Románia területén. Eppen most folynak Budapesten tárgyalások, hogy a Banca Romaneasca és a Banca Marmarosch is létesíthessenek fiókot a magyar fővárosban. A tárgyalás menete mindezekre a legbarátságosabban folyt le és minden remény megvan arra, hogy a két államot végre a megköteendő gazdasági egyezmény közelebb hozza.

Bucurestiből táviratozzák: Politikai körökben úgy tudják, hogy komoly áramlat indult meg a román-magyar közlekedés érdekében, amelynek célja a szlávizmus befolyását kiküszöbölni. A mozgalom élén állók neveit ma még nem hozzák nyilvánosságra, annyi azonban bizonyos, hogy Románia két legnagyobb államférfia, sőt néhány regábeli liberális politikus is támogatja a mozgalmat. Arról is keringenek hírek, hogy Ma zescu igazságügyminiszter az ünnepi parlamenti szünet után tárgyalatni fogja a parlamenttel egyik törvényjavaslatát a tárgyaláson szóba fog kerülni a román-magyar közeledés is.

— A magyar-jugoszláv kereskedelmi tárgyalások ügye. Belgrádból jelentik: A magyar jugoszláv kereskedelmi tárgyalások a jövő év tavasza előtt aligha kezdődhetnek meg, mivel a belgrádi kormány az új vámtarifa életbelépése előtt semmiféle külkereskedelmi megállapodást nem akar létesíteni.

Héjjasék akarták meggyilkolni Károly ex királyt.

Mire jött rá a budapesti rendőrség a csongrádi merénylet nyomozása során?

A csongrádi bombamerénylet ügyében eredménnyel végződő nyomozás rengeteg nyomot szolgáltatott az utóbbi négy esztendő alatt elkövetett ereszakosságok felderítéséhez. Megállapítást nyert, hogy valamennyi bombamerénylet egy helyen esztelték ki és egy helyről irányították.

A rendőrség már eddig is megállapította, hogy a különböző terrorakciók kapcsolatban voltak az ÉME nemzetvédelmi osztályával. Megállapítást nyert, hogy a nyugat-magyarországi felkelés és a budapesti ütközet után Héjjas Iván akkori felkelővezér adjuvánsa Rékóváry főhadnagy, harmincfőnyi csapatot szervezett, mely szabadon garázdálkodott. Ehhez a csapathoz tartozott Marfi József is, aki szintén részt vett abban a tá-

madásban, amelyet ez a csapat hajtott végre, amikor Károly exkirály második magyarországi látogatása alkalmával az éjszakát Eszterházy gróf tatai kastélyában töltötte. Amint az exkirály Habsburg Károly környezetében volt személyiségek ismertetéséből nyilvánvalóvá vált, ez a támadó csoport a király élete ellen tört s már hálószerbájának közvetlen közelébe jutott el, de tervét nem hajthatta végre, mert a kastélyba rendelt katonai parancsnok fegyverbe szolgáltatta a legénységét s utolsó percben sikerült a támadókat visszavonulásra kényszeríteni.

A Victoria kávéház a legkellemesebb szórakozóhely. Esténként cigányzene!

Értesítés.

Alantírott szikvizgyárosok tisztelettel értesítjük a t. szikviz fogyasztó közönséget, hogy a nyersanyagok és felszerelések utánpótlásának lényeges drágulása folytán kénytelenek vagyunk a szikviz árát f. hó 15.-étől — a 1/2 literes üveget 2 leura, a literes üveget 4 leura — felemelni.

Satu-Mare, 1924. jan. 12.
Egyesült Szikvizgyár
Kinczler Szikvizgyár
Adria Szikvizgyár.

Europa Kabaré

Szalmár legkedveltebb szórakozó helye
Hétlőn pikáns műsor,
Kedden teljesen új műsor!!!
Kezdeté 9 órakor.

Hőcípőket jól egyedül csak Erdélyt cipész javítja! Δ Δ Δ

A Szalmári Takarékpénztár Egyesület Gazdasági és Népbank R. T.

Alapított 1867-ben.

Foglalkozik a banküzlet minden ágával. — Kölcsönt folyósít kedvező feltételek mellett.

Alap- és tartaléktőkéik: 3,600.000 lei.

Bérleteket könyvecskére, vagy folyószámlára leteleknyősebb feltételek mellett elfogad.

Gyermek előadáson voltam.

A kis Nádassynak az Európa kabaré különben nagyon ötletes konferansziéjának furcsa ötlete támadt — a líráját akarta látni nyomtatásban. Am jó. Ha a kabaréban illünk, Nádassy ugyanis nagyon sokszor „elvágja a szánkat” — ahogy ő mondani szokta. Most bosszúból leközzöljük ezt a kis premát. Most mi vágjuk el a Nádassy száját.

A jövő kertje. Csupa drága, gondatlan pufók arcocská — picike párnás kacsók verődnek össze — drága, szép tiszta szeműk a boldogságot tükrözi — mintha megannyi karácsonyi angyalkák volnának, akik derít, fényt és boldogságot akarnának hinteni a szegény — sokat próbált — emberekre. — Ott ültem köztük — és fáj, hogy megnőttem. — Irigyletem öket — ámbar az egyik szereplő a nőket — karkát osztogatott önkénytelenül kinyújtottam a kezem, le gúgoltam, hogy kicsinek látszanak. A cukorka osztogató gunyosan rám nézett, mintha azt mondogt volna — menjen nagy kamasz! Nékem úgy fáj. A többi gyermekek boldogan majszolták a cukrot — a szemük csillogott és én a 25 éves kamasz összeszorítottam az ajkamat és nemtagodtam, egy könnyecsepp gördült végig az arcomon. Fáj az, hogy férfi lettem, fáj, hogy megösmertem az életet, énnekem már nincs örömem semmi en nem tudok már rajongani, énnekem nem csillog a szemem. Pedig szeretnék. Én még kis fiú vagyok, csak az idő telt el felettem — szégyellem a hosszú nadrágomat, vágytam a foltos rövid nadrágot, a viaszkosvászon iskolatászkám, az alumínium ivópoharam, meg a pajtásaimat, akik azóta nincsenek — és sírtam. Először vissza akartam a sírást fojtani, de nem ment. Könnyeim megeredtek. Mellettem egy szőke nő ült — egy kis leányka volt az ölében. — Rám nézett nagy, kék szemével. Én elszégyelltem magam, a zsebkendővel leszártítottam könnyeimet. A nő rám mosolygott és valami különös melegség szaladt rajtam keresztül. Ismertem. Tényleg férfi lettem. Kiszaladtam. A nő furcsán nézett utánam, bizonyosan azt gondolta, hogy gyáva vagyok. — A folyosón egy síró kisfiút láttam. Megkérdeztem — miért sírsz kis fiam? — nincs pénzem meg nézni az előadást. — Az utolsó husz lejem neki adtam.

Nádassy Ernő.

VIGYÁZAT

ANYÓSVICC!

Egy férj elmegy a szanatóriumba és így szól:

— Kedves igazgató ur, az anyósom 92 kiló, szeretném felvéletetni a szanatóriumba fogókúrára.

— Legyen szerencsénk, — mondja az igazgató — mi garantáljuk az eredményt. Mennyi ideig maradna itt a nagyságos asszony?

— Az attól függ, hogy milyen gyorsan használ a kúra. — Kérem, mi havi tíz kilót garantálunk.

A férj egy kicsit gondolkodott, aztán így szólt:

— Hát akkor egyelőre tíz hónapig tessék itt tartani.

Amíg az új pár fészket rakhat.

Riport a mai házasságról. — Az eljesztő számok. Fényezés ma már a boldogság is. — Számok beszélnek a házasság ellen.

Satu-Mare, jan. 6.

Barátom, a völégény meséli, álmulatottlegénybucsuséjszaka után derengő hajnalon, a bar egy kis zugában.

— Kérlek, nem frázis ma már az, hogy nem érdemes megnősülni. Ma csak az abszolút gazdag ember engedheti meg magának azt a luxust, hogy lakást rendezzen be és abba feleséget hozzon, vagy az abszolút szegény ember, aki megelőgszik a butorozott szobával is. A középosztályhoz tartozó ugynevezett kulturember elé szinte lehetetlen akadályok tornyosulnak.

Az első nehézségek.

Figyelj csak rám, kérlek. Ha a fiatalember megszerelt egy leányt és a viszonzásértelről is biztos, mindkettőjükben feltámad a vágy házasságra lépni. A harmincon túl levő férfiak szinte menekülnek már a házasság felé. Virágcsokor, kedveskedések, színház és mozijegyekről nem beszélünk, bár ha ezeket úgy összeadnánk, jelentős összeget tennének ki. Megtörtént az eljegyzés és pár hét az idő még a házasságig. Hirtelen azon veszi magát észre a völégény, hogy jövőd fészket nem is olyan könnyű találni. Nap-nap után teljesen vad idegenek kopogtatnak az ajtaján és a „szabad” után kiderül, hogy lakásügynökhöz van szerencséje. Lakásokat ajánlanak a város legelhetlenebb helyein fantasztikus lelépési díjakkal és ügynökijutalékokkal komplikálva.

Hogyan bukkannak rá az ügynökök az áldozatra?

Állandóan böngészik a lapok eljegyzési rovatát és mint a keselyű áldozatára, úgy csapnak le a völégényre. Hatvan-hetven ezer, de kényelmes lakás még többé kerül. A lakást renováltatni is kell és azon veszi magát észre a völégény, hogy százezer leje már elment.

Fokozódnak a nehézségek

A lakás megvan már, csak éppen be kell rendezni és azután beültetni a feleséget. Hidd el, feleséget sokkal olcsóbban lehet beszerezni, mint berendezést. A középosztályhoz tartozó jobb embernek három szobára van szüksége. Ezekre a butorokra a völégénynek legalábbis százötvenezer lejt kell letenni a butorgyáros kezeihez, ha nem akarja feleségét a csupasz négy fal közé vinni. Vedd még hozzá a lelépés és renoválást, pontosan 250 ezer lejt leltél könnyebb.

— Én nem, legfeljebb csak te. — Sajnos, csak én.

Még nem vagyunk kész Még mindig hiányoznak a

szőnyegek, függönyök, festmények. Egy lakásban ezek is szükségesek, akármilyen olcsón számítom, százezernél olcsóbban nem tudom előteremteni ezeket. Ne gondolj drága perzsára vagy szmírnára, festményekről se jusson eszedbe nagy mesterek pompás alkotása és drága habkőnyű csipkefüggönyökről se álmodj. Ezekhez ma milliók kellene és az ilyen drága holmikat nem a polgárember részére készítik.

Na és a nászajándék?

Hát kérlek, ez az egyedüli vígasztaló dolog: Ha nagy a rokonság, nagyobb a nászajándék is. Ujjában a völégények figyelmeztetik a rokonságot, hogy lehetőleg csak praktikus és a mindennapi életben szükséges holmikat vegyenek nászajándékkul.

Ugy a völégény, mint a menyasszony rekonsága, ha a mai szomorú pénzügyi helyzet engedi, ajándékaik révén hozzájárulnak a berendezés nehézségeinek leküzdéséhez. Remélem, a nászajándékokkal kitesznek a rokonok magukért nálam is.

Mi van a nászuttal?

Ha még marad a horribilis beruházások után valamelyes kis pénzecske, úgy lehet beszélni a nászutról is. Réti-három hetes ut, Velen-cébe vagy Párisba, az ulon nem nagyon költsékezve mindössze 50—60 ezer lei. Ez már aztán igazán luxus és nem tartozik a berendezéshez, illetve a házassági nehézségekhez, de nem valami kellemetlen dolog.

Záróra jelentette a főur és feicsheloditunk.

— És mondd kérlek — érdemes házasodni? — kérdeztem a bus embert távozóban.

Hát érdemes? De ha az ember egy jó kis feleséget kap, az minden pénzt megér. Különböznek ezek és ezek mondták ezt a szakállas frázist és mind szépen megnősültek. Én is mondom, hogy nem érdemes, de mégis megnősülök. — Mikor egymástól elváltunk, szerényen megkérdeztem, mondanám meg, mi a véleményem a házasságáról.

Véleményem: Az asszony menyei kincs, jó, hogy van, de jobb, hogyha nincs. (—)

Jó házikoszt

kapható a Kath. Legényegyletben Par. Mureșianu (Verbőcy) 8.

Erdélyi cipész úgy foltoz, hogy foltozott lakkcipőjével bába mehet

Diadalmas asszony

[Operett 3 felvonásban — Bemutató a városi színházban 1924. jan. 12-én]

Diadalmas sikerrel vonult be a szalmári színházba a „Diadalmas asszony”. Tschajkovszky remek muzsikája már két pótszékes házat vonzott és továbbra is változatlanul nagy kasszasikerrel kecsegtet. A szlavosan halk, buja, gyakran lágy pizzicato-kba átsapó Tschajkovszky zene alá érett szövegű librettót írtak Friedman, Lunzer és Jenbach. A cári Oroszország orchranás milliójában játszódik a történelmi mese, Katalin cárnő trónrajutása. A kis parasztlányból, akit a végzete Mencsikoff tábornagy sátrába sodor, vakított merész ivben hatalmas cárnő lesz. Az orosz cári udvar terrorisztikus, orchranás levegőjében vagyunk.

Mindenki detektív, még a kitömött jegesmedve bőrében is detektív rejtőzik. Mindenki tolvaj, még a pénzügyminiszter is, mindenki összeesküvő még a tábornok is. Az orosz cár asszonyt akar. És ha az atyuska akar, az isteni parancs, annak az ország első embere sem tud ellenszegülni. Péter cár elparancsolja Mencsikoff tábornagy mellől a menyasszonyát, a szép Mártát, akiből Katalin hercegnő és végül a legyőzhetetlen Péter cáron teljes diadali aráló Katalin cárnő lesz. A „Diadalmas asszony” az opera peremén járó nehéz fajtyu operett, a zenéje a librettója egyaránt túlnőttek az operettnívón.

Halmos Mici nagyszerű játékkal, szép hangjával pompás alakján kitűnően érvényesülő gyönyörű tolettjeivel teljes sikert aratott. Kürthy Böske temperamentumos, jóízű alakítást nyújtott. Békeffy Lajos tiszta csengésű hangját mint mindig, most is sok tussal honorálta a publikum. Gróf László Vaszili grófia kitűnően sikerült volt. Valószínűleg Fregoliszer, amelynek csaknem negyedóránként változó alakításai kitűnően sikerültek. Ami könnyed humor van a darabban azt a Gróf-Kürthy duo képviselte teljes sikerrel. A táncokat többször meg kellett ismételnük. Pogány Béla alapos történelmi tanulmányra valló sikerrel hozta színre Nagy Péter cárt. Beek Rózi, Stoll Béla, Szabados Árpád jól megrajzolt szerepeikkel járultak hozzá a tökéletes sikerhez.

Külön meg kell dicsérnünk a zenekart, amely Békeffy Mihály direkcója alatt valóban elismerésre méltó munkával tökéletesen érvényre jutatta a nehéz Tschajkovszky muzsikát.

A kifogástalan rendezés Gróf László érdeme. Ugyancsak nagy érdeme a direktornak, hogy a rossz szezon dacára nagy áldozatokkal fényesen állította ki a darabot.

(g)

Rosend
divatár

szöve

hetet

Kabát
kelmé
strapa
hétet
melye
áron

Fehérnemű
vásznak

Étkező gr
lanok, fű
vinai gy
ágy- és
legnagya

Alapít

Fehérnemű
minőségű 46,
Strada Aureli

Tu

száraz
hasább
vagonté
szállít
napi ár

Alma
Fatelepe: Köz
Ro
Telefon: Iro

Leár
azonn
Weisz kö
Piata Bratlanu

Üllevél
leggy
pont
Kati
tási
roly

Lepedővász
FAR
Strada Aureli

Legsze
ajándé
felöltök és
Fekete
vasu
Piata Bratlanu

Bőrdiszmű, bőrönd

és táskákuk detail el-
árutása gyári áron a

Bőráru Ipari R.-T.

lerakatában Calea Traian (Attila-u.) 2.
a Reizingerféle gyógyszerár mellett.

Az erdélyi magyar színészet halálangyala.

Sugár Teri kezében van a koncessziók sorsa. Fekete Mihály a feleségével intézi az erdélyi színészet ügyét. Mi történt a marosvásárhelyi színház körül? Miért nem kapott Szabadkay koncessziót Vásárhelyre? Fekete Mihály megszüntetett egy magyar kerületet.

A marosvásárhelyi színházi válság ismét felakasztotta az erdélyi magyar színészet keletvénysébet. Ismét felvonultak az erdélyi színészet gyilkosai: a koncessziók, a denunciaciók, a kulturszempontokat lábbal taposó üzletemberek és lefolytatták az ütközetet annak az áldatlan harcnak, amelybe színészeink minden bizonynyal bele fog pusztulni. Amikor a marosvásárhelyi koncessziót Fehér Imre kapta meg — Fekete Mihály győzött. Fekete Mihály számára lehet elképzelni, hogy a marosvásárhelyi színházat beosztották Fehér Imre kerületébe és ezzel

egy kerülettel ismét kevesebb maradt a magyar színészet hadszínterén.

Hogy belevilágítsunk a kulisszák mögé, hogy megláthassa a magyarság, mire képes egy hűség és anyagi érdekektől megfirtóztott magyar színigazgató, visszatérünk a szomorú emlékeztető őszi országos színészgyűléshez, amelyen végtelen eldöntötték a magyar színészet sorsát. A színészegyesületnek azon a közgyűlésén azok, akik megéreztek Fekete Mihály végzetes szerepét, még egy utolsó erőfeszítéssel védekezni próbáltak: Fekete Mihályt két denuncianskollegájával együtt kizárták az egyesületből. Ennek az lett a következménye, hogy rövid idő múlva feloszlatták a színészegyesületet — Fekete Mihály győzött.

Addig denunciált, amíg a kezébe kaparította az erdélyi színészet irányítását. Az igazgatók életosztóne azt diktálta, hogy a Fekete — Janovics harcban amind félelmetesebb erejű Fekete Miska felé orientálódnak.

Ugy is történt minden, ahogy Fekete akarta. Más nem kaphatott koncessziót Erdélyben csak az, akit Fekete beajánlott és menthetetlenül elejtették azt, akire ez a sötét ember rásütötte, hogy irredenta.

Ez történt annak idején Szabadkayval is, aki ma koncesszió nélkül áll egy olyan hatalmas diszleltárral, amelyen elgyeilen erdélyi színigazgató sem rendelkezik.

Most, amikor Fekete Mihály egyik legkedveltebb protezsáltja Szabó Pál teljesen lezüllesztette a marosvásárhelyi színházat, felvetődött a lehetőség, hogy Szabadkay koncesszióhoz jusson. Ha Szabadkay veszi kézbe a marosvásárhelyi színház ügyét, bizonyosan rendbe hozza az ottani állapotokat.

Szabadkay igényjogosultsága különben annyira természetes volt, hogy maga

Soimescu rendelte Marosvásárhelyre és fel-

hívte, hogy utazzék vele Bukarestbe, ahol azonnal megkapja a koncessziót.

A tárgyalások már azon a ponton voltak, hogy Szabadkay Soimescuval Bukaresztbe utazik, amikor váratlanul

megjelent Fekete Mihály és mindent halomba döntött.

Fekete Mihály tudvalevőleg halálos ellensége Szabadkaynak, aki annak idején az emlékeztető őszi gyűlésen azok között volt, akik a színészegyesület védelmére keltek és akik Fekete és társainak a kizárását ajánlották. Akinek pedig Fekete Mihály ellensége, az nem kaphat koncessziót.

Fekete Mihály addig denunciált Soimescunál Szabadkay ellen, amíg a már csaknem elintéztett kérdés váratlanul új fordulatot vett.

A marosvásárhelyi koncessziót Fehér Imre kapta meg olyanképpen, hogy a várost a kerületéhez csatolták.

Ez nem személyi kérdés a magyar színészet szempontjából. Ez annyit jelent, hogy egy magyar színigazgató denunciaciólása

ismét elveszett egy kerület a magyar színészet számára.

Fekete Mihály veszedelmes, halálosan veszedelmes féreg

az erdélyi magyar színészet testén. Es hitellenül, elpusztíthatatlanul erős, mert két hatalmas fegyvere van: a denunciació és a — felesége.

Fekete Mihály felesége

A még hervadóban is szép Sugár Teri, akinek budapesti lakása valamikor nagy urak kártyacsatáinak színhelye volt (Sugár Teri akkoriban pinkapénzből tengette nagyvilági életét) ma maga vett kártyát a kezébe és nagy téttel játszik: az erdélyi magyar színészet kártyalapjait keveri.

Ma az történik az erdélyi színészet ügyében, amit Sugár Teri akar. Sugár Teri pedig azt akarja, amit Fekete Mihály diktál.

Ha Feketének valami óhaja van, Sugár Teri is Soimescunak és Soimescu azonnal Temesváron terem. Ha Feketének valamelyik tagjával konfliktusa támad, Sugár Teri kiutasítja. Hogy milyen büvösen tud mosolyogni ez az asszony, akinek egy intése az történik, amit az ura érdekében jónak lát. Sugár Teri holtbiztosra keveri a kártyát. Ebben a kártyajátékban, amelyen Fekete Mihály szedi a pinkapénzt, elfog pusztulni az erdélyi magyar színészet! Sugár Teri a magyar színészet halálangyala...

Károlyi könyvének olvasása közben ....

Károlyi Mihály könyve csodálatosképpen nem kapható még az erdélyi könyvpiacra. A H. Friss Ujság kiadótala lépéseket tett az iránt, hogy a méltón nagy feltűnést keltő könyvet az erdélyi olvasókörzönség számára hozzáférhetővé tegye. Az eredményt tudatni fogjuk olvasóinkkal.

Régi álma volt a magyar írónak irni egy nagy, igazi társadalmi regényt a háború előtti magyar társadalomról. Titkos és dédelgetett ambíciója volt a magyar talenitumoknak egy nagy reflektorral bevilágítani abba a külföldön, egyedülálló moszat-világba, amely úgy maradt ott Európá közepén, mint egy tragikus kérdőjel, amelyre senki sem tud válaszolni. Történetek is ilyen kísérletek. Molnár Ferenc, Gábor Andor és talán Szép Ernő próbálkoztak egy-egy társadalmi regénnyel, amelyek sikerülten rajzolták meg a pesti életnek egy-egy darabját. Olyat azonban, melyben benne lett volna az egész magyar élet halálos tragikuma, nem írt senki. Az egész magyar sorsról kellett volna színes és éles felvételt lemezre rögzíteni. — Egy termékeny magot kellett volna egy nagyon nagy tehetség érzékeny és fájó lelki fundusába beültetni, amelyből kisarjadt volna az európai Bakony és egyetlen illusztrációja.

Nem írta meg senki a nagy magyar társadalmi regényt. Nem írták meg a Habsburgokat, a magyar aristokráciát a szalonjaival, a Lipótvárost, a magyar feudálismust és a magyar parasztot. Nem rajzolta meg senki a magyar politikai agyatlan portréját, a munkás vezért és a mágnes asszonyt. Nem sóhajtott egy igazi mélyet, nagyot és

szomorut senki arról, hogy abban a groteszk milieuban miért esett halálos járványba minden tehetség és becsületes energia?

Olvasom a Károlyi könyvét és úgy hat rám, mintha valaki ezt a nagy feladatot oldotta volna meg. Pedig nem regényt akar irni és nemis azt írt, mégis úgy hat, mint egy megrázó és lebilincselő nagy társadalmi regény. Már-már elhomályosuló emlékek tornyosulnak a könyv olvasása nyomán elbűn és felsorakozik az Űv-hadsereg pandanjaként egy borzalmas Károlyi-hadsereg. Itt látbató a már elmegyőgyőge Wekerle, akit régi presztizsrogainál fogva ráncigálnak elő a kriptájából és akit a dübörgő forradalom robaja agyalágyultan álomba ringat. Tiszá gróf, a lovagló korbácsával és elvakult zupás göggyével. Apponyi gróf, a 48-as, aki a „Gesant-Monarchie” összeomlásának láttára így kiált fel: „Nem akarok semmiféle turbulenciát!” És Vázsonyi a demokrata, aki szemérmetlen nemtörődömséggel mindenki szemelátára a miniszteri székben és székért vetkőzik át — mágnes lakájja. Itt van Andrássy gróf is a nyálkás és puha, aki elment egy meghalt és már oszlásnak indult monarchia külügyminiszterének. És mind a többiek, a vakok, a gyávák és süketek, akik nép-

sorsokkal és országokkal játszottak gyermekjátékokat.

Mindenki beleszik ennek a könyvnek kiméletlen reflektorába. Röntgensugarak ezek, amelyek bevilágítanak a gondolatnélküli agyakba és szívtelen szívekbe.

És Károlyi! A legnagyobb magyar hitbizomány ura, akiből forradalmár csinál a magyar levegő, akit teljesen a nincstelenek mellé korbácsolnak a magyar szolgabírák. Tiszta ember, akit meggyötörték a látásai. Mit élt át, mit látott és mit szenvedett, amíg eljutott az Egyetem-ucai palotából az olasz rendőrség tolonkocsijáig? Négy esztendő visszafajított keserűsége, egy igaz ember vádoló szava, a meg nem ölheto igazság diadalmas diárimbja olvad ebben a könyvben felemelő harmóniába. Egy gyötrelmes lelki evolúcióban megtisztult ember beszél.

Őszintén, nyíltan mondja el a sorsát Károlyi. Magyar sors ez. Nem hittek neki. Ő még idejében verte félre a harangot és véresre tépte a kezét a félrevert harang kötele. Bedugták a füllüket az emberek, vagy túlkibálták a fajgató harangszót. Vagy azt mondták, hogy részeg és bolond a harangozó.

Olyan a sorsa, mintha egy arató paraszt a buza között egy exotikus, pompás csudavirágra bukkanna. Pár pillanatig közönyösen nézné, aztán rátaposna. Ugy, amint Adyá rátapostak, aki nem akart a magyar irodalom aratói között káromkodni és fűtyörészni.

HIREK.

— Az Európa kabaré elmúlt heti műsoráról ismét a legnagyobb elismerés hangján kell megemlékeznünk. Az „Apátársak”, a „Sátán maszkja”, az „Első éj joga” mind-megannyi kitűnően megválasztott és nagy sikerrel előadott egyfelvonásosok mellett nagyszerű magánszámokból álló műsor mindvégig nagyvárosi nivót tartott. Beregi László igazgató hozzáértő alapossággal és szerencsés kézzel választja meg a műsrot és társulatot egyaránt. Ő maga is kitűnő szítnész, aki körül értékes művészgárda biztosítja az állandó sikert. Zikó Ilona, Beliczay Böske, Tusi, Ágg Jolán, Keleti Mancsi, Tordai Ica, Andrassy Lilly, Kóváry Ius, Arvay Rezső, Mezey Lajos értékes ensembelét kétviselnek. Nádaszy Ernő estéről-estére nagy sikerrel kerül színre. Kálmán — Krámer „Mici örnagya” c. operettje minden eddigit felülmúló sikerrel kecsegtet. A darabon már folynak a próbák. A „Mici örnagya” kitűnő szereposztásban fog színre kerülni és előreláthatólag sokáig műsoron marad.

— Meleg idő várható. A meteorológiai intézet jelentése szerint holnapra változó felhős idő várható, a nappali órákban hőemelkedés várható.

— Egymillió dollár egy egyetem céljaira. Brüsszelből jelentik: Hermann Detrouxban élő nagyiparos egy Brüsszelben építendő nemzetközi egyetem céljaira egymillió dollárt ajánlott fel.

Kirobbant a szigeti sziguranca botránya.

Izgalmas színjáték, amelynek első felvonása határozottan végződött. — Rendőrszuronyok között távozott Szigetről Theodorescu szigurancafőnök. Folytatása következik.

— A H. Fr. Ujság eredeti tudósítása —

Multheti számunkban már foglalkoztunk azokkal a botrányos állapotokkal, amelyek a máramarosszigeti sziguranca ön öly heves és kifelé is érezhető harcokat eredményeztek. Ezek a belső, kuliszák mögött lappangó küzdelmek most országgraszáló botrányban robbantak ki és teljes valóságukban mutatták be azt a helyet, ahol állítólag az állam biztonságát őrzik.

Theodorescu Lázár szigeti sziguranca főnök rendőri fedezet alatt volt kénytelen Szigetről távozni.

Ezt az eredményt betekintő tartó, elkéseredett küzdelem öltözte meg. Emlékezhettek olvasóink a visóvölgyi állomáson történt rablásra, amikor is Marghescu subkomisszár, a visó határrendőrség helyettes főnöke, Onita Ilies deklatív segítségével kirabolt egy Fried nevű kereskedőt, akinek feljelentésére Theodorescu sziguranca főnök személyesen folytatott vizsgálatot ez ügyben. A főnök Marghescut, aki bizalmasa volt, rehabilitálta, míg Onita Ilies elbocsátotta a szolgálatból. A detektív ezért halálos ellensége lett a sziguranca főnöknek és néhány hasonlóképpen járt ágensekkel összesszövetkezve, mindent elkövettek, hogy a főnököt lehetetlenné tegyék.

Szorgalmasan gyűjtögettek tehát a súlyosan kompromittáló adatokat Theodorescu ellen és egyre-másra szállították a bizonyítékokat Mihályi Gábor prefektus elé, aki már régóta rossz szemmel nézi a sziguranca főnök működését. Mikor már a feljelentések, a jegyzőkönyvek és bizonyítékok halmozak tekintélyes aktasomóvá dagadt, Mihályi prefektus az ügyészséghez tette át az egészet és egyidejűleg jelentést tett a dolgról a belügyminisztériumban, ahonnan csakhamar megérkezett a távirati rendelkezés, amely Theodorescu Lázár felfüggesztését és a központba rendeli be.

Igen ám, de Theodorescu nem olyan fiú, akinek a miniszter parancsolhat. Megmutatta, hogy azért sem hagyja el a jó szigeti latot, sőt elhatározta, hogy az ellene működő „összeesküvőket” ártalmatlanná teszi. Ezért e fogadó parancsot adott ki egy detektív ellen, akit a maffia vezetőjének tartott. A detektív Mihályi prefektushoz fordult védelemért, aki Florea László rendőrkapitányt azzal az üzenettel küldte le Theodorescuhoz, hogy amennyiben azonnal el nem hagyja a hivatalát, amelyetől fel van függesztve, kénytelen lesz öt erősakkal eltávolítani hivatalából.

Theodorescu ez erőlyes figyelmeztetés dacára minden

is bement hivatalába és intézkedett, mintha mi sem történt volna. Mihályi prefektus erre erőszakos eszközökhöz nyúlt és megtörtént Szigeten az a szenzáció is, hogy

a sziguranca főnökét szuronyos rendőrök távollották el a hivatalból és kísérték ki az állomásra.

Ezzel az izgalmas színjáték első felvonása után lehullott a függöny. A kitoloncolt sziguranca főnök most Bukarestben készíti elő a második felvonást. Azok, akik ismerik a függöny mögötti munkálatok hatását és természetét, azt jóslják, hogy a további felvonások az elsőtől sokkal érdekesebbeknek ígérkeznek.

Megszűnt a német bankoprés.

A német márka konszolidálódik

Luther dr. német pénzügyminiszter érdekes nyilatkozatot adott a német márka stabilizációjáról, Németország gazdasági jövőjéről. A nyilatkozatot bécsi egy lap nyomán közöljük.

— A német gazdasági és pénzügyi helyzet számára igen nagy jelentőséggel bír az a körülmény, hogy megállították a bankoprést. Egy idő óta stabilan jegyzik a német valutát és ez lehetőséget nyújt a közgazdasági életnek, hogy ismét kalkuláljon. Az, hogy a márka kurzusa magas, vagy alacsony, ez hosszabb időn át közönyt a közgazdaság szempontjából. A legfontosabb a devizakurzusok stabilitása. Ha ez fonttartható, úgy természetünk is. Amíg a rajnai és a Ruhrkérdés nincsen megoldva, amíg nem következik be a gazdasági megnyugvás, amíg a kereskedelmi piacok nem szabadulnak föl Németország számára, addig nem számíthatunk gazdaságunk megújulására. A pénzügyek számára is fontos a valuta stabilitása, mert ismét lehetséges lesz a költségvetés felállítás és számos, a pénz értéktelenedése folytán előállott nem produktív kiadás kiküszöbölése.

Minden attól függ, hogy míg a költségvetés egyensúlyát elérjük, fol tudjuk-e a birodalom legfontosabb szükségleteinek fedezésére megkívánt pénzt hajtani. Hogy ez a pénzhajtsza nem történhetik infláció uján, az nyilvánvaló. A bankoprés megállítása legvégső oka a márka emelkedésének és további emelkedés sem lehetetlen, ha figyelembe vesszük, hogy a birodalmi bank úján járadékmárkára történő átcsereleskor a pénzforgalom jelenékenyen lecsökken.

CASA »NOASTRA« S. A.

mindenkor a legjobb napi árfolyamon vesz és ad devizákat és valutát. Francia frank és dollár váltásokat prompt kiadlitt, Satu-Mare, Érmihályfalva, Halmeu és Sighetul-Marmatiei vámhivataloknál leendő felhasználásra is.

A legelegánsabb ruhák

L O V Á S Z - n á l készülnek

Piața Brătianu (Deák-tér 2.)

Fratii Herskovits Testvérek bőrkereskedésében vásárolhat legolcsóbban!

A Terménykereskedelem nehézségei.

Az elmúlt esztendei termés a közepesnél felüli volt és mégis alig van valami exportunk, dacára annak, hogy a buzaliszter kívül szabaddá tették a terménykivittelt. Legáltalában is formailag szabaddá. Valójában azonban csaknem a lehetetlenséggel határos a terményexport, mert leküzdhetetlen nehézségekkel áll szemben. Vagonhiány, a szállítási bizonytalansága, a valuta ingadozása, a vámletelek öletszerű emelkedése, általában a kereskedelmi viszonyaink katasztrofális bizonytalansága — azok a súlyos beleségek, amelyek az ország gazdasági életét

tét sorvasztják — a terménykereskedelemben különösen éreztetik kártékony hatásukat.

Ha ez marad továbbra is a helyzet, Románia terménykivitele elfúl az áldatlan közállapotokban. Hogy mit jelent ez az ország gazdasági értékmérője, a lej árfolyama szempontjából, azt könnyű elképzelni.

A terménykereskedők talán el tudnának érni némi eredményeket, ha egyesült erővel tudnák megvédeni az érdekeiket. Nagyon helyes volna, ha a fatermelők és fatermeszkedők példájára országos szervezetet alakítanának.

Szatmár Terménykereskedelme

A szatmári terménykereskedelem reprezentáns cégei a következők:

Ilf. Freund Sámuel és Fia r.-t.

A szatmári piacon 30 éve áll fön, főleg gazdasági magvak, gyapju- és terménykereskedéssel foglalkozik. Ez évben is nagy szolgálatot tett a romániai mezőgazdaságnak, a bő löheremag termés folytán egy német cég részére számottevő mennyiségű löheremagot vásárolt össze s ezáltal a löheremag áralakulása tekintetében kedvező hatást gyakorolt. A cég elnöke Ilf. Freund Sámuel, igazgatója Heimovits Mór.

Jakober és Társai

A helyi piac egyik legnagyobb cége. Kizárólag exportüzletekkel foglalkozik. Bécsben és Nagyváron fióküzletei vannak. A cégtulajdonosok modern szellemben vezetik az üzletet, amely gyönyörű eredményekkel dicsekedhetik. Mint nagy érdemét említjük meg a cégnek, hogy ugyszólván iskolát csinált az olajpogácsa kivittel. Amióta az olajpogácsának a nyugati államokban kitűnő piacot teremtetett, idehaza nagyon megbecsült cikké avarzsált a napraforgó olaj eddig mellőzött mellékterméke, amely a külföldön nagyon kelenő cikk. A cég a terménykereskedelem minden ágával intenzíven foglalkozik.

Steinfeld Mór és Fia

Nyers gyümölcs és aszaltgyümölcsökkel foglalkozik és ebben a minőségben egyedül áll a szatmári piacon. Kizárólag exportüzleteket bonyolít a nyugati államokba (Németország, Franciaország, Svájc, Svédország, Dánia s b.) A cég egyike

Szatmár legrégibb és legtekinélyesebb vállalatának.

Rosenberg Simon és Fia

A mintegy negyvenöt éves cég kizárólag belföldi üzletekkel foglalkozik. A szatmári gőzmalom egyedüli bízománya. Elismert régi tisztességes cég.

Grünfeld Adolf

Str. Mihai Viteazul (Rákóczi-u.) 23. Telefon 156.

Grünfeld Adolf hosszabb ideig volt a Teményáru Kereskedelmi r.-t. igazgatója. Mitután ezt a céget felszámoltatta, önálló terményüzletet nyitott. A fiatal cég rövid idő alatt tekintélyes pozíciót vívott ki magának a szatmári piacon. A cégtulajdonos kitűnő szakértelme elismert szolid kereskedelmi tisztessége révén szép jövőt jósolhatunk a cégnek.

Grosz Sándor

Str. Petru Rareș (Petőfi u.) 38. Tel. 68.

Szintén fiatal, de szép lendülettel induló cég, Grosz Sándor hosszú ideig volt az Ipari és Kereskedelmi r. t. terményosztályának az igazgatója, ez évben önállósította magát. Grosz Sándor szaktuladása és régi tekintélye állásából származó kitűnő összeköttetési szép jövőt biztosítanak a cégnek.

* Ki akar nőszülni és szép hozományt elérni? Az forduljon bizalommal id. Grosz óra és ékszeráru (Pannónia oldal) legolcsóbb forrásához, ahol régi ékszereit legjobban értékesítheti, vagy becsereletheti és óráit felősség mellett javíthatja. Kérem címre figyelni!

Hogy

Le

aki utlevél konzulátus földi me sabban közöl Bu hányi-u.

A Legs

ságok m

cipő-áru

tianu 6. s

melletti).